

NOKIAN KAUPUNGIN PERUSTURVAPALVELUT

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJIIEN
ASUMISPALVELUT

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Asumispalvelut.....	3
3. Käsitteet	4
4. Asumispalveluiden hakeminen	4
5. Asumispalveluiden myöntökriteerit.....	4
6. Hakemuksen käsittely	5
6.1. SAS-ryhmä	5
6.2. Asumispalvelupäätös	5
6.3. Asumispalvelupaikan vastaanottaminen.....	6
7. Palvelu- ja kuntoutussuunnitelma	6
8. Asiakasmaksut	6
8.1. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tukiasumispalvelu	7
8.2. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelu.....	8
8.3. Asiakasmaksun alentaminen	9

1. Johdanto

Nokian kaupungin perusturvapalveluiden mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluihin kuuluvat alle 65 -vuotiaille mielenterveys- tai päihdekuntoutujille myönnettävät sosiaalihuoltolain mukaiset asumispalvelut. Nämä asumispalvelut ovat terveyspalveluiden tulosalueen mielenterveys- ja päihdepalvelujen vastuulla. Yli 65 -vuotiaiden asumispalveluista vastaa pääsääntöisesti ikäihmisten palveluiden tulosalue. Vammaispalvelulain sekä kehitysvammalain perusteella myönnettävistä asumispalveluista vastaa vammaispalveluiden tulosalue.

2. Asumispalvelut

Asumispalvelut ovat sosiaalihuoltolain (1301/2014) 21 § perusteella järjestettävää sosiaalipalvelua. Palvelu on kuntouttavaa palvelua, jonka tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn palauttaminen sille tasolle, että hän kykenee itsenäiseen asumiseen mahdollisten avopalveluiden turvin.

Sosiaalihuoltolain 21 §:

”Asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut. Tilapäistä asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat lyhytaikaista, kiireellistä apua.

Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla.

Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista.

Palveluasumisella tarkoitetaan palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Palveluihin sisältyvät asiakkaan tarpeen mukainen hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, aterialue-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Tehostetussa palveluasumisessa palveluja järjestetään asiakkaan tarpeen mukaisesti ympärivuorokautisesti.

Asumispalveluja toteutettaessa on huolehdittava siitä, että henkilön yksityisyyttä ja oikeutta osallistumiseen kunnioitetaan ja hän saa tarpeenmukaiset kuntoutus- ja terveydenhuollon palvelut.”

Nokian kaupunki hankkii työikäisten asumispalvelut ostopalveluna ensisijaisesti KuHa:n kilpailuttamilta palveluntuottajilta. Tavoitteena on, että asiakkaat sijoittuvat heille soveltuviin asumispalveluihin silloin, kun avohoidon tukitoimet ja palvelut eivät ole riittäviä, ja että he kuntouduttuaan siirtyvät joko kevyemmin tuettuihin asumispalveluihin tai itsenäiseen asumiseen.

3. Käsitteet

Eri toimijat käyttävät asumispalveluihin liittyviä käsitteitä eri tavalla. Nokian mielenterveys- ja päihdepalveluissa käytetään seuraavia käsitteitä:

”Asumispalvelu” Asumispalveluun kuuluvat tukiasumispalvelut tukiasumisyksikössä, palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen.

”Asumispalvelukoordinaattori”

Sosiaalityöntekijä, jonka tehtävänä on huolehtia mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelutarpeen kartoituksesta ja seurata asumispalveluasiakkaiden kuntoutumista. Pyrkimyksenä on luoda asumispalveluissa asuvalle asiakkaalle kuntoutuspolku kohti itsenäistä tai kevyemmin tuettua asumismuotoa.

”SAS – ryhmä”

SAS on lyhenne sanoista = Selvitä-Arvioi-Sijoita
SAS-työryhmä on moniammatillinen erikoistyöryhmä, jonka tehtävänä sekä tarkoituksena on arvioida asiakkaan sijoittaminen hänen toimintakykyään ja avuntarvettaan vastaavaan paikkaan siinä vaiheessa, kun kotona asuminen avopalveluiden turvin ei enää ole mahdollista.

4. Asumispalveluiden hakeminen

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut on tarkoitettu mielenterveys- ja/tai päihdeasiakkaille sekä asiakkaille, joilla muista syistä on erityisiä vaikeuksia selviytyä itsenäisessä asumisessa.

Asumispalveluja haetaan ensisijaisesti kirjallisesti täyttämällä kaupungin www-sivuilta löytyvä hakemus, jonka allekirjoittaa hakija tai hänen laillinen edunvalvojansa.

5. Asumispalveluiden myöntökriteerit

Ennen asumispalvelupaikan myöntämistä arvioidaan avopalvelujen riittävyys. Asumispalvelupaikka voidaan myöntää, mikäli avohoidon tukitoimilla ja palveluilla ei kyetä turvaamaan asumisen onnistumista asiakkaan omassa kodissa. Itsenäisen asumisen turvaamiseksi voidaan asiakkaalle tarjota mm. mielenterveys- ja päihdepalvelun avopalveluita (päivätoiminta päiväkeskuksessa, psykiatrisen sairaanhoitajan/ohjaajan/sosiaalihoitajan palvelut, päihdehoito ja asiakkaan kotiin annettava kotikuntoutus/jalkautuva päihdetyö).

Päätöksenteon apuna käytetään seuraavia kriteerejä:

- psykiatrisen sairaus
- vamma tai sairaus, joka aiheuttaa erityisiä vaikeuksia, mutta ei oikeuta

- vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin
- pitkä ja vaikea päihdehistoria
- toistuvat hoitajaksot laitoksessa
- fyysinen tai psyykkinen turvallisuus vaarassa
- toimintakyvyn vaikea-asteinen alentuminen
- lääkehoidon toteutuksen ja seurannan varmistaminen
- suuri tuen ja ohjauksen tarve arkipäivän toiminnoissa

Asumispalvelu ei ole tarkoitettu asunnottomuuden hoitamiseen.

6. Hakemuksen käsittely

Hakemuksen saavuttua asumispalvelukoordinaattori järjestää asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa tapaamisen, jossa tehdään asumispalvelutarpeen kartoitus ja pyydetään tarvittavat asiakkaan tilannetta selventävät lausunnot ja hoitokertomukset hoitavilta tahoilta. Asumispalvelutarpeen arvioinnissa käytetään yhdessä asiakkaan kanssa täytettävää TUVA -mittaria asiakkaan toimintakyvyn ja palvelutarpeen arvioinnin tukena.

Tämän jälkeen asumispalvelukoordinaattori valmistelee asian SAS-työryhmän käsittelyä varten.

6.1. SAS-ryhmä

Lausunnon asumispalveluhakemukseen antaa perusturvajohtajan nimittämä SAS-työryhmä. SAS -työryhmän tavoitteena on varmistaa, että työikäiset asumispalveluja hakevat asiakkaat sijoittuvat yhtenäisen arvioinnin ja suunnittelun perusteella hoitonsa kannalta tarkoituksenmukaisille asumispalvelupaikoille. Hakijan ja hänen läheistensä toivotaan osallistuvan kokoukseen ko. asian käsittelyn ajaksi.

SAS – ryhmään kokoonpano:

- terveyspalveluiden johtaja (puheenjohtaja)
- psykiatrian ylilääkäri
- mielenterveys- ja päihdepalveluiden osastonhoitaja
- mielenterveys- ja päihdepalveluiden sosiaalityöntekijä
- työikäisten sosiaalipalveluiden johtava sosiaalityöntekijä
- asumispalvelukoordinaattori (sihteeri)

SAS – ryhmään voidaan tarvittaessa kutsua asiantuntijaksi asiakkaan tilanteen tunteva työntekijä (esim. sosiaalityöntekijä, päihdetyöntekijä tai psykiatrinen sairaanhoitaja) ao. hakemuksen käsittelyn ajaksi. Asiantuntijoiden kutsumisesta kokoukseen päättää asumispalvelukoordinaattori.

6.2. Asumispalvelupäätös

Asumispalvelukoordinaattori tekee asumispalveluhakemukseen viranhaltijapäätöksen SAS – ryhmän suosituksen huomioiden. Päätös lähetetään kirjallisesti tiedoksi asiakkaalle ja/tai hänen edunvalvojalleen. Päätökseen tyytymätön voi hakea siihen

muutosta perusturvajaostolta 30 vuorokauden kuluessa päätöksen saamisesta.

6.3. Asumispalvelupaikan vastaanottaminen

Asumispalvelupäätös raukeaa, mikäli asiakas ei ota vastaan myönnettyä asumispalvelupaikkaa 30 päivän sisällä sen osoittamisesta.

Asiakkaalle ja hänen läheisilleen järjestetään mahdollisuus tutustua asiantuntijoiden hänelle soveltuvaan/soveltuviin asumispalveluyksiköihin ennen muuttopäätöksen tekemistä.

7. Palvelu- ja kuntoutussuunnitelma

Kuntouttava asumispalvelu perustuu yksilölliseen kuntoutus- ja palvelusuunnitelmaan sekä palveluohjaukseen. Jokaiselle asumispalveluihin muuttavalle asiakkaalle tehdään henkilökohtainen kuntoutus- ja palvelusuunnitelma, jossa huomioidaan hänen yksilölliset palvelun tarpeensa. Palvelusuunnitelmaosiossa määritellään asiakkaalle hankittavat palvelut. Kuntoutussuunnitelmaosiossa määritellään asiakkaan yksilölliset kuntoutuksen ja tuen tarpeet sekä kuntoutumisen tavoitteet. Kuntoutussuunnitelman apuna käytetään TUVArviointia, joka tehdään yhdessä asiakkaan kanssa.

Palvelusuunnitelma laaditaan jokaiselle asiakkaalle viimeistään kuukauden kuluessa asumispalvelun alkamisesta. Asumispalvelu aloitetaan kolmen kuukauden pituisella arviointijaksolla, jonka jälkeen palvelusuunnitelma arvioidaan. Tämän jälkeen palvelusuunnitelma tarkistetaan aina tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Asiakas osallistuu aina suunnitelman laadintaan.

Yksityisiltä palveluntuottajilta hankittavissa asumispalveluissa Nokian kaupungin edustajana palvelusuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen osallistuu asumispalvelukoordinaattori. Palveluntuottaja kirjaa suunnitelman ja toimittaa sen tiedoksi sekä asiakkaalle että asumispalvelukoordinaattorille. Tuen määrässä ja tarpeessa tapahtuvat muutokset sovitaan kuntoutus- ja palvelusuunnitelman teon tai sen tarkistamisen yhteydessä yhdessä asumispalvelukoordinaattorin kanssa. Tuen tarpeen päivitys tehdään vähintään kerran vuodessa asiakastapaamisessa.

8. Asiakasmaksut

Asumispalveluyksiköissä asuva asiakas on suorassa vuokrasuhteessa asunnon omistajaan ja maksaa vuokran hänelle. Nokian perusturvan perimä asiakasmaksu muodostuu palveluntuottajan määrittämästä ateriamaksusta ja perusturvalautakunnan päättämästä palvelumaksusta.

Maksullisen asumispalvelun myöntämisen jälkeen asumispalvelukoordinaattori lähettää asiakkaalle tai hänen lailliselle edunvalvojalleen täytettäväksi tulo- ja menoselvityksen, jonka perusteella hän valmistelee asiakasmaksupäätöksen. Päätöksen tekee asumispalvelukoordinaattori.

Asiakkaalta perittävän palvelumaksun suuruus tarkistetaan kahden vuoden välein. Mikäli asiakkaan tuloissa tai menoissa tapahtuu merkittäviä muutoksia tarkastusajankohtien välissä, tulee hänen hakea maksuntarkennusta.

8.1. Mielensterveys- ja päihdekuntoutujien tukiasumispalvelu

Mielensterveys- ja päihdekuntoutujien tukiasumispalvelusta peritään asiakkaan tulojen mukaan määräytyvä palvelumaksu. Maksua määriteltäessä otetaan huomioon seuraavat kuukausittaiset nettotulot:

- ansiotulot
- työttömyysetuudet
- eläketulot (kansaneläke, työeläkkeet, takuueläke)
- sairauspäiväraha
- opintotuki
- asumistuki
- säännölliset vakuutuskorvaukset
- muut säännölliset tulot (esim. vuokratulot, metsätulot, pääoma/korkotulot)

Palvelumaksu määräytyy kuten kotihoidossa 2.1-4 palvelutunnin mukaan (palvelutuntia/kuukausi). Maksuprosentti lasketaan tuloajan ylittävästä nettotulosta.

Henkilömäärä	Tuloraja €/kk	Tunnit/kk ja maksuprosentti tuloajan ylittävistä tuloista
		2.1-4h
1	588	15%
2	1084	10%
3	1701	8%
4	2103	7%
5	2546	5%
6	2924	5%

Asiakasmaksulain 11 § mukaan asiakasmaksuja voidaan alentaa tai jättää perimättä, mikäli toimeentuloedellytykset huomioon ottaen siihen on syytä. Tukiasumispalvelun asiakkaat ovat pääsääntöisesti erittäin pienituloisia, joten on perusteltua tarkistaa jo asiakasmaksua määriteltäessä heidän maksukykynsä siten, että menoina huomioidaan seuraavat:

- vuokra
- sähkö, kotivakuutus
- lääkekulut Kelan vuosikattoon asti
- säännölliset terveydenhoitokulut julkisen terveydenhuollon taksojen mukaan
- määritelty tukiasumisen palvelumaksu
- elatusapu alle 18 v lapsista
- ravintomenoina, vaatemenoina, terveydenhuoltomenoina sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, televisioluvasta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvina menoina sekä vastaavina muina henkilön jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvina menoina huomioidaan toimeentulotuen yksin asuvan perusosan suuruinen määrä.

8.2. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelu

Asiakkaan maksama palvelumaksu sisältää kaikki hänen kuntoutukseensa, hoitoonsa ja hoivaansa liittyvät palvelut:

- asiakkaan hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tukeminen (sisältää tarpeen mukaisen perus- ja sairaanhoidon sekä huolenpidon)
- kuntouttava toiminta (sisältää päivätoiminnan, työtoiminnan, sosiaalisen kuntoutuksen, toiminnalliset ja/tai keskusteluryhmät, liikuntaryhmät jne.)
- tukipalvelut (sisältää siivouksen ja vaatehuollon)
- tarvittaessa turvapuhelin
- asuinhuoneen huonekalut
- internetyhteys, lehdet

Asiakasmaksua määriteltäessä asiakkaalle tehdä tulo- ja menoselvitys, jonka perusteella maksu määräytyy. Maksua määriteltäessä otetaan huomioon seuraavat kuukausittaiset tulot ja menot:

Nettotulot

- ansiotulot
- työttömyysetuudet
- eläketulot (kansaneläke, työeläkkeet, takuueläke)
- sairauspäiväraha
- opintotuki
- hoitotuki
- asumistuki
- säännölliset vakuutuskorvaukset
- muut säännölliset tulot (esim. vuokratulot, metsätulot, pääoma/korkotulot)

Menot

- asumispalvelupaikan vuokra
- sähkö, kotivakuutus
- asumispalvelupaikan ateriamaksu ja/tai kohtuulliset ravintomenot
- lääkekulut Kelan vuosikattoon asti
- säännölliset terveydenhuollon kulut (maksimissaan terveyskeskuksen vuosimaksu/12)
- alle 18 -vuotiaasta lapsesta maksettu elatusapu
- edunvalvojan kulut, välitystilikulut ja muut näihin rinnastettavat pakolliset maksut
- maistraatin palkkiot
- perusturvalautakunnan määrittelemä henkilökohtainen käyttövara

Asiakkaalta perittävä palvelumaksu on tulojen ja menojen erotus, kuitenkin enintään palvelun todellinen hinta. Kohtuullisina ravintomenoina niiltä asiakkailta, jotka eivät osta ateriapalvelua asumispalveluyksiköstä, hyväksytään toimentulotuen perusosassa huomioidut ravintomenot (49 % toimeentulotuen perusosasta). Henkilökohtaiseen käyttöön tulee kuitenkin jäädä vähintään perusturvalautakunnan määrittelemä henkilökohtainen käyttövara.

Avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa eläneellä asiakkaalla huomioidaan puolison tulot palvelumaksua määriteltäessä. Kotiin jäävän pienempituloisen puolison menoja otetaan harkinnanvaraisena vähennyksenä huomioon siten, että hänen asumisensa pystytään turvaamaan hänen muuta toimeentuloaan vaarantamatta. Jos asiakkaan tulot ovat kotiin jäävän puolison tuloja pienemmät ja molemmat puoliset ovat

joko palveluasumisessa tai laitoshoidossa, maksu määräytyy pelkästään asiakkaan omien tulojen ja menojen mukaan.

8.3. Asiakasmaksun alentaminen

Asiakasmaksulain 11 § mukaan sosiaalihuollon asiakasmaksuja voidaan alentaa tai jättää perimättä, mikäli toimeentuloedellytykset huomioon ottaen siihen on syytä. Asiakasmaksun alentaminen on ensisijainen toimenpide toimeentulotuen maksamiseen nähden. Asiakas tai hänen laillinen edunvalvojansa voi hakea asiakasmaksuun alennusta. Maksun alentamisesta päättää terveystalouden johtaja.

